

DÜNYA VE ÂHİRET İMANIN GÖZÜYLE DEĞERLENDİRME

Eûzubillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm

*el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemin ve'l-âki-
betü li'l-muttakîn es-salâtu ve's-selâmu alâ
seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ec-
maîn. İ'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-
kitâbi kitâbullâh fe-enne efdale'l-hedyi
hedyu Muhammedin sallallahu aleyhi ve sel-
lem ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle
muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve
külle dalâletin fi'n-nâr fe bi's-senedili mutta-
sili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme
ennehû kâl:*

*Mikâil mü'min min kalbihî ve mikâil
münâfık min hânetihî.*

a. Gözyaşlarının İnceliği: Münafık Ağlaması Mı, Mü'min Kalbi Mi?

*Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.
An Huzeyfe.*

Bazı insanlar gerek bir musibet anında ge-
rek bir havf u haşyet anında, Kur'an okunurken

dinlerken ağlar. Canı istediği her vakitte ağlayabilmek katiyen makbul değildir. Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*;

Mikâil mü'min min kalbihî ve mikâil münâfık min hânetihî. “Mü'min içinden ağlar, münafık da gözlerinden ağlar!” buyurmuştur.

İsteddiği her zaman ağlayana; “Bak hiç dayanamıyor, hemen ağlıyor, ne güzel adam...” derler. Bu münafık ağlamasıdır. Münafık her zaman gözünden yaş çıkarabilir. Mü'min ise kalbinden ağlar, ağladığını kimseye göstermez. Onun ağladığını, yandığını Allah'tan başka kimse bilmez. Bu çok ince bir meseledir.

بَكِّرُوا بِالصَّلَاةِ فِي يَوْمِ الْغَيْمِ فَإِنَّهُ مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ
الْعَصْرِ حَبِطَ عَمَلُهُ

*Bekkirû bi's-salâti fî yevmi'l-ğaymi fe-innehû men tetake salâte'l-asri habita amelühû.*¹

Bekkirû bi's-salâti fî yevmi'l-ğaymi. “Bulutlu havalarda namazları kılmakta acele ediniz!”

---

¹ İbn Mâce, "Salât", 9, r. 694.

Eskiden takvim, saat yoktu; havanın güneşine göre hareket edilirdi.

Fe-innehû men tetake salâte'l-asri habita amelühû. “Her kim ki ikindi namazını kaçırsa o günkü ameli mahvolur!”

O günkü sevapları, kazançları mahvolur. İkinci namazı çok dikkat edilecek bir namazdır.

Hâfizû ala's-salavât, âyet-i kerîmesinde muhafaza edilmesi gereken namazın hangisi olduğu konusunda ihtilaf olunmuş ama ekseriyetle ikindi namazı olduğu [söylenmiştir]. Cenâb-ı Hakk bu namaza ayrı bir önem verdiği dikkat çekmiştir. Çünkü ikindi vakti işlerin vaktidir. İkinci namazı bu işlerin vaktinde ihmale uğrar, onun ihmale uğramaması için de dikkat edilmesi tavsiye edilmiş. Efendimiz *salallahu aleyhi ve sellem* hazretleri de bulutlu havalarda ikindi namazının akşam [güneş] batmadan evvel hemen kılınması için acele edilmesi gerektiğini söylemiştir.

“Her kim ikindi namazını kaçıırır, terk ederse amelleri mahvolur!”

بَلْ مَرَّةً وَاحِدَةً فَمَنْ زَادَ فَهُوَ تَطَوُّعٌ إِنَّ الْأَقْرَعَ سَأَلَ

النَّبِيِّ عَمَّ الْحَجِّ فِي كُلِّ سَنَةٍ أَوْ مَرَّةٍ وَاحِدَةٍ قَالَ
فَذَكَرَهُ

*Bel merratün vâhidetün fe-men zâde fe hüve tetavvuun inne'l-egraa seele'n-nebiyye amme'l-hacci fî külli senetin ev merratin vâhidetin gâle fe-zekerahû.*²

Oruç her sene ya, bir zât Resûlullah Efen-
dimiz'e; "Hac ibadeti her sene mi yapılacak?"
diye sormuş. Buyurmuşlar ki;

Bel merratün vâhidetün. "Hac bir kere-
dir!" *Fe-men zâde fe hüve tetavvuun.* "Kim
başka haclar yaparsa bu tatavvû olur, bunlar
nafiledir!"

بَيْتُ بِالشَّامِ لَا يَحِلُّ لِلْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَدْخُلُوهُ إِلَّا بِمِيزِ
وَلَا يَحِلُّ لِلْمُؤْمِنَاتِ أَنْ يَدْخُلَنَّهُ أَبْتَةً

---

² Ebû Dâvud, "Menâsik", 1, r. 1721; İbn Mâce, "Menâsik", 2, r. 2886.

*Beytün bi'ş-şâmi lâ yehillü li'l-mü'minîne en yedhulûhü illâ bimîze ve lâ yehillü li'l-mü'minâti en yudhilennehû elbettete.*³

Beytün bi'ş-şâmi lâ yehillü li'l-mü'minîne en yedhulûhü illâ bimîze. “Şam’da bir ev vardır ki o eve ‘hamam’ derler. Mü’minlerin bu evlere girmesi yakışmaz. Oraya ancak peştamallarla girilir!” Peştamalsiz girilmez. *Ve lâ yehillü li'l-mü'minâti en yudhilennehû elbettete.* “Kadınlar ise hiç giremez. Peştamallı olsalar da kadınların o evlere girmesi doğru değildir!”

Ancak hasta ise zarureten, terlemek için bir zarureti varsa o zaman oraya girebilir. Yoksa yıkanmak için, temizlenmek için vs. oralara gitmelerine cevaz verilmemiş.

Acaba bugün ne dersiniz?

Bilindiği gibi hamam kapalı bir yerdir. Erkekler kısmına sadece erkekler girer, kadınlar kısmına da sadece kadınlar. Erkekler kadınları, kadınlar da erkekleri görmez. Buralara ekseriyetle peştamallarla girilir. Peştamal giyildiği hâlde Peygamberimiz *sallallahu aleyhi*

---

³ **Deylemî**, el-Firdevs, **IX**, 393, r. 26643.

ve sellem oralara girilmesini tavsiye etmemiştir. Çünkü hamam, nefislerin tahrik olduğu, şehvetlerin tahrik olunduğu bir yerdir. “Oralara girmektense girmemek daha iyidir!” demişler. “Onun şifasını Allah’tan isteyin, günah olacak şeylerle şifa bulunmaz!” buyurmuştur. Bugün ise tamamıyla zıt bir hâldeyiz. Allah hepimizi affetsin. İnsanlar bugün bu zıt olan şeye o kadar müptela oldular ki Allah affetsin.

بَيْتٌ لَا صِبْيَانَ فِيهِ لَا بَرَكَةَ فِيهِ وَبَيْتٌ لَا خَلَّ فِيهِ
يُعَالُ لِأَهْلِهِ

*Beytün lâ sıbyâne fîhi lâ berakete fîhi ve beytün lâ halle fîhi yüâlü li-ehlihî.*⁴

Beytün lâ sıbyâne fîhi lâ berakete fîhi.
“Bir evde hiç çocuk yoksa o evde bereket olmaz!”

Çocuk evin bereketidir. İnsan çocukların çokluğundan yılmamalı, kızmamalıdır. Çocuklar Allah’ın vermiş olduğu bir lütuftur, evladın iyisini kötüsünü sen de bilemezsin ben de bilemem. Allah nasıl takdir ettiyse öyle olacaktır.

---

⁴ Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XVI, 281, r. 44471.

Ve beytün lâ halle fîhi yüâlü li-ehlihî.

“Bir evde sirke bulunmazsa o ev, o aile için sıkıntılı olur!”

Katıkların en kolayı sirke, banarsın; mü'min için kâfi demek.

بَيْنَ الْعَبْدِ وَالْجَنَّةِ سَبْعُ عِقَابٍ أَهْوَنُهَا الْمَوْتُ
وَأَصْعَبُهَا الْوُقُوفُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَعَالَى إِذَا تَعَلَّقَ
الْمَظْلُومُونَ بِالظَّالِمِينَ

*Beyne'l-abdi ve'l-cenneti seb'u ıkâbin ehvenühâ el-mevtü ve es'abühâ el-vukûfü beyne yedeyi'llâhi Teâlâ izâ teallaka'l-mazlumûne bi'z-zâlimîne.*⁵

Beyne'l-abdi ve'l-cenneti seb'u ıkâbin ehvenühâ el-mevtü. “Cennet ile kulun arasında yedi tane hendek, tepe, mânia vardır. Bunun en kolayı ölümdür, ölüm birinci kademedir. Cennete girmenin birinci kademesi ölümdür!”

Ölüm olmadan adamı cennete koymuyorlar.

---

⁵ Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, III, 503, r. 7625.

Ve es'abühâ el-vukûfü beyne yedeyi'llâhi Teâlâ. “En zoru da Allah *celle ve âlâ*'nın huzurunda, Rabbu'l-izzet'teki vakfe, duruştur!” *İzâ teallaka'l-mazlumûne bi'z-zâlimîne.* “O anda mazlumlar zalimlerin yakasına yapışmış, haklarını isteyeceklerdir!”

En ağır, en korkuncu da bu olacaktır. Onun için hukuktan son derece sakınmak lazım.

İnsan tevbe eder: “Estağfirullah, bu hatadan, bu kusurdan tevbe ettim, bir daha yapmayacağım yâ Rabbi!..” der. Ama eğer onda hukuk-u nâs varsa onunla helalleşmedikçe tevbe tevbe olmaz. Tevbenin tevbe olması, Allah Teâlâ tarafından kabul edilmesi için hak sahipleriyle helalleşmesine bağlıdır.

Hakların bir kısmı da laftan ibarettir, birbirimizin arkasından rencide edecek konuşmalar yapmaktır. O adamın yüzüne söylesen o adam çok incinecek, kırılacak. Bunu ses yüzüne karşı söylemiyorsun da başka birisine naklediyorsun. Bu nakil bir haktır! O kişiyle helalleşmedikçe o tevben tevbe olmaz.

Birinden para yahut bir mal alırsın, sonra onu sahibine iade edersin, bu kolaydır. Fakat

adamın hatırını yıkacak, gönlünü kıracak şekilde arkasından konuşmuş, bu konuşmadan dolayı da ona gidip; “Ya hu ben senin hakkında şöyle haksız bir konuşma yaptım, kusurumu affet...” dememişsin. Bir insana sonradan bu durumu söyleyip özür dilemek ve helallik istemek çok zordur, yapanlar da pek nadirdir! Onun için o gün geldiği vakitte çok fena:

Mazlumlar zalimlere yapışıp; “Hakkımızı isteriz!” diyecekler. Gerek verilen paralardan dolayı gerek dövme, sövme ve ağır konuşmaların mukabilinde olan haklar, sevapları elimizden alacak! Hakları ancak sevaplarımızı vermek suretiyle ödeyeceğiz çünkü o gün para yok! Sevaplarımız yetmediği takdirde bu adamın günahlarını bizim sırtımıza yükleyecekler. O zaman işin içerisinden nasıl çıkılır, Allah muhafaza!

بَيْنَ الْعَالِمِ وَالْعَابِدِ سَبْعُونَ دَرَجَةً

*Beyne'l-âlimi ve'l-âbidi seb'ûne derace-
ten.*⁶

*Beyne'l-âlimi ve'l-âbidi seb'ûne derace-
ten.* “Alim ile âbid arasında yetmiş derece fark
vardır.”

Çünkü alimler, Resûlullah *sallallahu
aleyhi ve sellem*'den bugüne kadar gelen ilmi
bize iletirler. Âbidin kendisine mahsus bir iba-
deti vardır, onu yapar. Binâenaleyh Peygam-
ber'in vazifesinin mirasçısı alimlerdir. Onun
için; “Dereceleri çok yüksektir!” buyurulmuş-
tur.

بَيْنَا أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي نَعِيمِهِمْ إِذْ سَطَعَ لَهُمْ نُورٌ
فَرَفَعُوا رُؤُوسَهُمْ فَإِذَا الرَّبُّ قَدْ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ
مِنْ فَوْقِهِمْ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ
قَوْلُ اللَّهِ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ فَيَنْظُرُ إِلَيْهِمْ
وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ فَلَا يَلْتَفِتُونَ إِلَى شَيْءٍ مِنَ النَّعِيمِ

---

⁶ Deylemî, el-Firdevs, III, 128, r. 4344; **Ali el-Muttakî**,
Kenzu'l-ummâl, X, 152, r. 28774; Ebû Nuaym, Târîhu İ
sfahân, II, 117, r. -1

مَا دَامُوا يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ حَتَّى يَحْتَجِبَ عَنْهُمْ وَيَبْقَى
نُورُهُ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْهِمْ فِي دِيَارِهِمْ

*Beynâ ehlü'l-cenneti fî-neîmihim iz satea
lehüm nurun ferafeû ruûsehüm fe-izâ'r-rabbü
kad-eşrafe aleyhim min fevkıhim fe-gâle es-
selâmü aleyküm yâ ehle'l-cenneti ve zâlike
gavlü'l-lâhi selâmün kavlen min rabbi'r-
rahîmin fe-yenzuru ileyhim ve yenzurûne
ileyhi felâ yeltefitûne ilâ şey'in mine'n-neîmi
mâ dâmû yenzurûne ileyhi hattâ yahtecibu
anhüm ve yebkâ nûruhû ve beraketühû aley-
him fî diyârihim.⁷*

---

⁷ İbn Mâce, "Mukaddime", 13, r. 184; Abd b. Humeyd, Müsned, II, 1027, r. 615; İbn Ebi'd-Dünyâ, el-Azame. , I , 99, r. 94; **Deylemî**, el-Firdevs, **II, 14, r. 2106**; **Heysem î**, Mecme'u'z-zevâid, **VII, 98, r. 11300**; **Suyûtî**, Leâli'l-Masnû'a, **II, 382, r. -1**; **Ali el-Muttakî**, Kenzu'l-ummâl, **II, 38, r. 3032**; **Ali el-Muttakî**, Kenzu'l-ummâl, **XIV, 4 79, r. 39339**; **Ebû Nuaym**, Hilyetü'l-evliyâ, **VI, 208, r. - 1**; **İbn Adî**, el-Kâmil, **VII, 120, r. -1**; **İbnü'l-Cevzî**, Mevzu'ât, **III, 261, r. -1**; **İbn Arrâk**, Tenzîhü'ş-Şerî'a, **II, 3 84, r. -1**; [İbn Merdeveyh'te bulunamamıştır. - İbn Ebi Hatim ve Nesai'de bulunamamıştır. - Ziya el-Makdisi el-Muhtare'de bulunamamıştır.

Ehlü'l-cenneti fî-neîmihim iz satea lehüm nurun. “Ehli cennet, cennete girdikleri vakitte himmetlere gark oluyorlar.” *Ferafeû ruûsehüm fe-izâ'r-rabbü kad-eşrafe aleyhim min fevkıhim.* “Herkes cennet nimetleri ile mest olmuş bir durumdayken kendilerine bir nur zahir oluyor. Başlarını kaldırıp ‘Bu nur nedir?’ diyerek bakıyorlar. O arada Cenâb-ı Vacibü'l-Vücûd ve Tekaddes hazretleri kendisini izhar ediyor. Yüksekte, kendilerini ihata eden nurun içerisinde Cenâb-ı Hak kendisini izhar ediyor.”

Bütün insanlar bulunduğu yerden dağılmış ama herkes ayı bulunduğu yerden nasıl görebiliyorsa Cenâb-ı Hak'ı da öyle görüyorlar.

Fe-kâle es-selâmü aleyküm. “Bu şekilde gördükleri sırada Cenâb-ı Hak selam veriyor!” *Yâ ehle'l-cenneti.* “Ey cennet ehli, Allah'ın selamı size olsun!” dedikten sonra;

Ve zâlike kavlü'l-lâhi selâmün kavlen min rabbi'r-rahîmin.

Yâsîn'de okuduğumuz *Selâmün kavlen min rabbi'r-rahîm*, işte bu selamdır. Cenâb-ı

Hak bugün tecelli buyurduğu vakitte ehli cennete böyle selam verecektir. Allah cümlemizi mazhar kılsın.

Fe-yenzuru ileyhim ve yenzurûne ileyhi. “O zaman Cenâb-ı Hak kullarına muhabbetle bakar, kulları da Hz. Hâlik-ı *celle* ve *âlâ*’ya bakarlar!” *Fe lâ yeltefitûne ilâ şey’in mine’neîmi.* “Artık o arada cennet nimetlerinin hepsini unuturlar.”

Kimse artık en güzel şeylere bile bakmaya vakit bulamaz.

Mâ dâmû yenzurûne ileyhi. “Cenâb-ı Hak’a baktıkları müddetçe cennetin başka nimetlerine iltifat edecek halleri kalmaz!” *Hattâ yahtecibu anhüm ve yebkâ nûruhû ve beraketühû aleyhim fî diyârihim.* “Bir müddet sonra Cenâb-ı Hak nurunu kapatır, sonra artık herkes O’nun nuru ve Arş-ı Alâ’da bereketi içerisinde mest ü hayrân nasıl kalırlarsa öyle kalırlar!”

Allah cümlemizi bu nimetlere mazhar olan, sevgili, bahtiyar kullarının arasına kabul buyursun.

تَأْتِيكُمْ مِنْ بَعْدِي أَرْبَعُ فِتْنٍ فَالرَّابِعَةُ مِنْهَا الصَّمَاءُ

الْعَمِيَاءُ الْمُطْبِقَةُ تُعْرَكُ الْأُمَّةُ فِيهَا بِالْبَلَاءِ عَرَكُ
الْأَدِيمِ حَتَّى يُنْكَرَ فِيهَا الْمَعْرُوفُ وَيُعْرَفَ فِيهَا
الْمُنْكَرُ تَمُوتُ فِيهَا قُلُوبُهُمْ كَمَا تَمُوتُ أَسْدَانُهُمْ

*Te'tîküm min-ba'dî erbeu fitenin, fe'r-râbiatü minhâ es-sammâü'l-umyâü'l-mütbi-katü, tü'rakü'l-âmmetü fîhâ bi'l-belâi arke'l-edîmi, hattâ yünkera fîhâ el-ma'rûfu, ve yu'rafe fîhâ el-münkeru, temûtü fîhâ kulûbü-hüm kemâ temûtü ebdânühüm.*⁸

Te'tîküm min-ba'dî erbeu fitenin. “Ben-den sonra sizin başınıza dört tane fitne gelecek!”

Birinci, ikinci, üçüncü fitneyi söylemedi [de dördüncü fitneyi söyledi]:

Fe'r-râbiatü minhâ es-sammâü'l-umyâ. “Dördüncü fitne öyle bir fitnedir ki o sağırlık ve körlüktür!”

Gözler görmez, kulaklar da duymaz olacak! Ama bu körlük ve sağırlık değildir.

Göz görür kulak da işitir ama hakkı görmek, hakkı işitmek imkânı olmayacaktır. Ne

---

⁸ Nuaym b. Hammâd, Fiten, -1,128,I,67

kadar vaiz, ne kadar hoca, ne kadar mühim kimseler söylerse söylesin kimsenin kulağına girmeyecek. Hakkı kimse göremeyecektir.

Kâinata bakacak ama o bakıştan bir fayda te'min olmayacaktır.

el-Mütbikatü. “Öyle körlük ve sağırlık ki her tarafı daim olarak tamamıyla istila etmiştir.” *Tü'rakü'l-âmmetü fîhâ bi'l-belâi arke'l-edîmi.* “Burada yılanların insanları ürkütmesi gibi insanları korkutan şeyler olacaktır!” *Hattâ yünkera fîhâ el-ma'rûfu.* “İnsan burada birtakım iftiralara uğrayacak, bunun korkusunun şiddetiyle emirler tamamıyla inkâr olunacak!”

Allah'ın emirleri ve Peygamber'in sünnetleri tamamıyla inkâr olunacak, kimse dinlemeyecek.

Ve yu'rafe fîhâ el-münkeru. “Ne kadar yasak varsa onlar da işlenecek!”

“İşlenmesin!” denen şeylerin hepsi işlenecek; “İşleyin, yapın!” denilen şeylerin hiçbirisi de yapılmayacak.

b. İdraksizlik, Ruhunsuzluk ve ; Şuursuzluk

Temûtü fîhâ kulûbühüm kemâ temûtü ebdânühüm. “Kalpler ölünce insan idraksiz, ruhsuz, şuursuz olur!”

Kalbin birçok adı vardır. Akla, ruha, idrake kalp denir. Kalpler ölüyor; insan idraksiz, ruhsuz, şuursuz kalıyor. Kalbin ölmesi cesedin ölmesi değildir.

Kemâ temûtü ebdânühüm. “İnsanların cesetleri nasıl ölüyorsa gönülleri de böyle ölecek!”

Gönülsüz bir mahlûk yaşayacak. Artık onun dünya zevk ü sefâsından başka gayesi, emeli olmayacak! Bütün gayesi, emeli; dünya zevk ü sefâsı olacak!

Allah o fitnelerden cümlemizi muhafaza buyursun.

Onun için Cuma günleri sûre-i Kehf, sûre-i Duhân, Hâmîm sûresini okuyanlara Allahu Teâlâ'nın lütf u inayetiyle bu fitneler isabet etmeyecek, bunlar korunacaklar. Allahu Teâlâ Ye'cüc Me'cüc denilen fitnelerden de bu fitnelerden de onları koruyacaktır.

Kur'an'a sarılanlar, Allahu Teâlâ'nın izniyle bu fitnelerden emin olurlar.

تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفُقْرَ
وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةَ

*Tâbiû beyne'l-hacci ve'l-umreti fe-innehümâ yenfiyâni'l-fakre ve'z-zenûbe kemâ yenfî el-kîru habese'l-hadîdi ve'z-zehebi ve'l-fiddati ve leyse li'l-hacceti'l-mebrûreti sevâbün ille'l-cennete.*⁹

Tâbiû beyne'l-hacci ve'l-umreti. “Haccınızı umreyle beraber yapın!”

Haccın üç çeşidi vardır: Bunlar haccı ifrat, haccı temettü, haccı kırandır. İfrat haccında yalnız hacc edilir, umre yapılmaz. Temettü' haccında umre yapılır ama haccdan ayrı bir ihramla yapılır. Hacc-ı kıran bir ihram içerisinde hem haccı hem de umreyi yapmaktır.

---

⁹ Tirmizî, "Hac", 2, r. 810; Nesâî, "Menâsikü'l-hac", 6, r. 2631].

Cenâb-ı Peygamber Efendimiz hacc-ı kıranı tavsiye buyururlar. Bizim mezhebimizin sahibi İmâm-ı Âzam hazretleri de; “Efdal olan hac, hacc-ı kırandır!” buyurmuştur.

Önceden hacca gidersen hacc-ı kıran yapmak zor olur, aradaki günler çoksa bunu yapmak mümkün olmaz. Çünkü insan 20-30 gün ihramlı olarak kalamaz, zor olur.

Fe-innehümâ yenfiyâni'l-fakre ve'z-zenûbe. “Hac ve umreyi bir arada yaparsan ömrün uzar, senden fakirlik de gider günahlar da gider!” *Kemâ yenfî el-kîru habese'l-hadîdi ve'z-zehebi ve'l-fiddati.* “Nasıl demircinin körüğü, demirleri dövdüğü vakitte onun pislikleri dağılıp gidiyorsa hacc-ı kıran olarak hac ile umreyi bir arada yaparsan günahların dökülür, ömrün uzar ve rızkın da artar!”

Bu diğer bir hadiste yine tekid edilmiştir. Burada *hubse'l-hadid* yerine *ve'z-zehebi ve'l-fıddan* ilave olunuyor. Demirin kırı nasıl gidiyorsa altının, gümüşün nasıl eksiklikleri kayboluyor, safı kalıyorsa insanın da böyle safı kalır.

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ قَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَرُّ الْحَجِّ قَالَ إِطْعَمِ الطَّعَامَ وَإِشَاءُ

*el-Haccu'l-mebrûru leyse lehû cezâun ille'l-cennetü. Kâlû yâ Resulellâhi mâ birru el-hacci. Kâle it'ami et-taâme ve ifşâu es-selâme.*¹⁰

el-Haccu'l-mebrûru leyse lehû cezâun ille'l-cennetü. “Hacc-ı mebrurun, kabul olunmuş haccın mükâfatı ancak cennettir!”

Eğer hac ind-i ilâhîde makbul olursa mükâfatı cennettir.

“Hacc günahları döker!”

Şârih diyor ki; “Buradaki dökülenler yalnız günâh-ı sağâirdir, günâh-ı kebâirin dökülmesi değildir.

Bizim en büyük ibadetimiz namazlarımızdır; bu günahları döker, abdestlerimiz de bu günahları döker. Evimizden camiye gelirken attığımız adımlarla bu günahlarımız yine dökülür. Verdiğimiz sadakalarla, yaptığımız hayr u hasenâtlarla da bu günahlarımız dökülür. Binâenaleyh hac bundan fazla bir şey değildir.

---

¹⁰ Ahmed b. Hanbel, III, 325, r. 14482.

Yalnız hacda bir fevâid vardır. Esnâ-i hacda insanın kalbine bir rikkat gelir, bu rikkatten dolayı mâzisindeki bütün fenalıklarına nâdim olur, pişman olur, tam bir tevbe ile tevbe edip döner. İşte o zaman günahları mağfiret olunur.

Tebdül melaiketi bi edibi zikrin maa'n-nebiyyin ve siddigin ve zikruhu ile'l-cenneti Zehra.

Efendimiz, Hz. Ebû Bekir es-Sıddîk *radıyallahu anh* Efendimiz'in büyüklüğünü beyan sadedinde şöyle buyurmuş:

“Ebû Bekir es-Sıddîk peygamberlerle ve sıddîklarla beraber melekler tarafından süratle ve kemâl-i ihtiramla cennete sevk olunur!”

“Cennette kadınların ziynetleri gibi erkeklere de ziynetler verilecek. Bu ziynetler abdest azalarımızdaki yerlere kadar olacaktır!”

Abdest alırken biz daha çok elbisemizi pazılara kadar sıvayıp da yıkarız. Yüzlerimizi daha bol yıkamak, ayaklarımızı daha güzel yıkamak suretiyle inşallah bu ziynetlerden üzerimize o gün verecekler.

تَبًّا لِلذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ قِيلَ فَمَا نُدْخِرُ قَالَ لِسَانًا ذَا كِرًّا
وَقَلْبًا شَا كِرًّا وَزَوْجَةً تُعِينُ عَلَى الْآخِرَةِ

*Tebben li'z-zehebi ve'l-fiddati gîle femâ nudehhiru gîle lisânen zâkiran ve kalben şâkiran ve zevceten tuayyinu ale'l-âhirati.*¹¹

c. Altın Ve Gümüşün İnsanları Allah'ın Zikrinden Alıkoyması

Bu çok mühim bir noktadır!

Tebben li'z-zehebi ve'l-fiddati. “Altın ve gümüşe tapanlar helak olsun!”

Buradaki *tebb*, *Tebbetyedâ*'da okuduğumuz *tebbe* kelimesidir.

Tebb; “helak” mânasına gelir.

“Ebu Leheb'in elleri helak olsun, mahvol-sun!”

---

¹¹ Ahmed b. Hanbel, V, 366, r. 23101; Beyhakî, Şuabu'l-îmân, II, 105, r. 584; Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat, II, 376, r. 2274; Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat, III, 29, r. 2370; Taberânî, el-Mu'cemü s-sagîr, II, 121, r. 890; Deylemî, el-Firdevs, II, 64, r. 2362; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, III, 234, r. 6312; İbn Hacer, İthâfü'l-meher, XVI, 535, r. 21034; Mizzî, Tehzîbü'l-kemâl, XI, 231, r. -1

Tebben li'z-zehebi ve'l-fiddati. “Altın ve gümüşlere, mala mülke tapanlar ve onları gaye edinenler yok olsun!”

Bunlar için üzölmeye değmez.

Ashâb-ı kirâm bunu dinledi ve dediler ki;

Femâ nudehhiru. “Yâ Resûlullah! Altını gümüşü kullanmayacağız, saklamayacağız. Öyleyse ne yapalım?” Buyurdular ki;

Kâle lisânen zâkiran. “Altın ve gümüş insanın dilini Allah'ın zikrinden alıkoyar. Altınları, gümüşleri hesaplamaktan zikrullah etmeye vakit bulamazsın. Onun helak olması, insanların zikrullah ve ibadete gelmelerine mâni olduğu içindir.”

Ni'me'l-malû's-salih li'r-racüli's-sâlih.

“Güzel bir insan için o mal ne güzel maldır!

Onunla hayırlar yapar, dünyasını da âhiretini de kazandırır. Yoksa dünyasını kazandırıp âhiretini mahveden malın varlığından ise yokluğu daha iyidir!

Lisânen zâkiran. “Allahu Teâlâ'yı zikreden bir lisân size yeter!” *Ve kalben şâkiran.* “Allahu Teâlâ'nın nimetlerine şükreden bir gönül size yeter!”

Allahu Teâlâ'nın zikrini yapan bir dil ile onun nimetlerine şükreden bir gönül size yeter.

Bugünkü nimetlerin şükrünü ifa etmek hiçbirimizin hakkından geleceği şey değildir. Eski zamandaki müslümanlarla bugünkü müslümanların nail olduğu devlet ölçülecek gibi değildir

Medine-i Münevvere'den gelen güzel bir misafir efendi ile tanıştık. Kendisinden Medine-i Münevvere hakkında bir şeyler anlatması için ricada bulunduk. Bize şöyle bir hikâye nakletti:

Uhud denilen muharebeden evvel Medine-i Münevvere'nin etrafında yaşayan Benî Nâdir adlı bir Yahudi kabilesi vardı. Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bu kabilelerle bir muahede yapmıştı. Birbirlerinin düşmanlarına yardım etmeme ve İslâm'a taarruzda bulunmama konusunda muahedeleri vardı:

Uhud muharebesi olduğu zaman Benî Nâdir kabilesi bunu fırsat bilerek Mekkeli müşriklerle el birliği yaptı ve ahitlerini bozdular. Gelen düşman kuvvetinin 225 bin kişi kadar olduğu tahmin ediliyordu. Peygamber *sallallahu*

aleyhi ve sellem onları bozdurdu. Muvaffak olamadan döndüler gittiler. Onlar dönüp gidince ahdini bozan Benî Nadir'in cezasının verilmesi için Peygamber Efendimiz silahlar henüz bırakılmadan onların üzerine gidilmesini emretti. 15 gün kuşatma altında kaldıktan sonra Benî Nâdir teslim olmaya karar verdi. Bütün mallarını geride bırakmak şartıyla canlarına dokunulmadı ve başka yere hicret ettirildi. Mallar kaldı. Resûl-i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* o zaman ashabına şöyle buyurmuşlar:

“Ey Medine ashabı! Sizden bir kısmınız Medine-i Münevvereli, yerli, mallı mülklü insanlarsınız. Bir kısmınız da Mekke'den buraya muhacir gelmiş, Medineliler'in himayesi altında bulunuyorsunuz, sizin malınız, mülkünüz yok. Ey Medine halkı! Siz bu ganimetten hisselerinizi almayın da bu ganimeti ehl-i Mekke'ye verelim. Onlar da mal mülk sahibi olsun!”

O zaman Medineli ensar cevaben demişler ki;

“Yâ Resûlallah! Can baş üzerine, çok güzel, makbulümüz. Fakat bir şart ile: Onlar bizim evlerimizde oturmaya devam etsinler...”

Dört buçuk senedir evlerinde himaye ettikleri, besledikleri, baktıkları kardeşlerinin ev bark sahibi olduktan sonra evlerine dönmelerine razı olmuyorlar. “Yine bizim evlerimizde otursunlar, yine bizim ekmeklerimizi yesinler, evleri yine onların olsun.” diyorlar. Dünya tarihinde böyle vakaların eşi benzeri yoktur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in devrinde ehl-i Mekke ile ehl-i Medine arasındaki kardeşliğin numunesi bir daha görülemez. Bu hadise altın yazılarla yazılmaya şayestedir. Bunun emsali de pek çoktur.

İnsan bugün bakıyor da şaşırıyor: “Biz nasıl müslümanız.” diyesi geliyor, “Belki de hepimiz bir sahtekârız.” diyeceğimiz geliyor. Müslümanlık sadece dilimizde, şimdiki Müslümanlık Müslümanlık değil! Silahı boğazımıza dayamışlar, canımızı alacaklar: “Paranı veriyor musun?” diyorlar. İnsan ölmeyi tercih ediyor da parayı veremiyor. Ne hâllere gelmişiz. O gün ise müslümanlar Müslümanlık namına ne fedakârlıklar yapıyor!

Bunun bir benzerini de bugün memleketimizde görüyoruz. Pakistanlı, Hintli, Amerikalı birtakım yabancı insanlar var. Ekseriyetle bize

uğruyorlar, selam verip gidiyorlar. Bu adamlardan da aldığımız bir ders oldu. Bu adamlar her sene toplanıyor, bu toplantılardan sonra her sene dünyaya dağılmak için teşkilat kuruyorlar. Buna “irşad” diyorlar. Gittikleri ülkelerde hem ders almak hem oralardaki müslümanlara faydalı olabilmek için memleketlerinden ayrılıyorlar.

Mesela Pakistan neresidir, Londra neresidir?!..

Birisi dünyanın bir ucu birisi de bir ucu. Buraya gitmek kolay bir şey değildir. Çok paraya mutavakkıftır. Bunlar zevk sefa adamları da değildir, gittikleri yerde güzel eserler, güzel yerler, güzel yemekler bulma çabaları yoktur. Bu kişiler mutlaka camiye gider ve yahut caminin yakınında boş bir yer bulup orada çadırlarda otururlar. Fuzuli yere para harcamazlar.

Londra’ya gitmişler. Birisi; “On beş sene evvel Londra’da sadece üç cami vardı. O zaman müslümanların pek farklı bir hâlleri vardı. Kendilerine; ‘Müslümanız!’ diyecek durumları bile yoktu. Fakat biz oraya gide gele, elhamdülillah bugün camilerinin sayısını arttırdık ve

müslümanların da sayıları arttı, burada birçok Kur'an kursu da açıldı." diyor.

Dün de Amerika'dan Dahi isimli bir arkadaş geldi. Orada bir şirkette çalışıyormuş. Onlar da orada müteaddit müslüman gurupları etrafa, civara giderek oradaki hristiyanları uyandırmaya çalışıyorlar. Siyahı beyazı, her çeşit insan bir araya gelmişler, orada toplanmışlar. Amerikalılar siyahîleri pek sevmez. Hâlbuki Müslümanlıkta siyahlık beyazlık ayrımı olmadığı için siyahlarla beyazlar karışık olur. Araplar'da da bu çok hoşuna gidiyor. Bundan dolayı 10 bin kişilik büyük bir kabile hep birlikte İslâmiyet'e dönmüş, elhamdülillah. Orada çıkan bir İslâm gazetesinden Dahi denilen arkadaşımız bu haberi bize naklediyor. Oradaki bir kabile bakmış ki İslâmiyet çok güzel; toptan müslüman olmaya karar vermişler.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hamama gitmeye razı olmuyor. Bizse bugün deniz kıyılarında erkek-kadın karmakarışık bir âlem içindeyiz. O âlem için dünya kadar da para harcıyoruz.

Ne o?

"Güneşten istifade ettik..."

Tamam da güneş her yere gidiyor canım.

“Denizden istifade ettik...”

Deniz olmayan yerlerdeki insanlar ne yapıyor acaba, her yerde deniz mi var, deniz olmayan yerlerdeki insanlar ölü mü veriyor?!..

Onlar da mukadder olan ömürleri kadar yaşıyorlar.

İnsanlar günahların verdiği zararın farkında değil! Evet, belki kışın hasta olmayacak, nezle olmayacak ama aldığı mânevî günahların sebebiyle kim bilir âhireti ne olacaktır. Orasının farkında değil! Onun için;

Tebben li'z-zehebi ve'l-fiddati. “Altınlar, gümüşler ve kazandıkları paraları ile israf yollarında, günah yollarında harcayan insanların kendileri de malları da yok olsun!”

“Ne yapalım ya Resûlallah?”

Ve zevceten tuayyinu ale'l-âhirati. “Sana âhîret hususunda yardımcı olacak bir hanım!”

d. Bir Hanımın Âhîret Yardımcılığı: İdeal Eş Arayışı

Üç şey:

Lisânen zâkiran ve kalben şâkira. Ve zevceten tuayyinu ale'l-âhirati. “Lisân-ı zâkir,

Lakb-i şâkir, bir de sana âhiretin için yardımcı olacak bir hanım!”

Dünya için değil âhiret için!

Gece kaldırıp; “Efendi kalk, teheccüt zamanı geldi, bir namaz kılalım.” der, namaza kaldırır. “Efendi yarın pazartesidir, perşembedir; beraberce oruç turalım.” der. “Şunu da isterim, bunu da isterim.” diyerek seni müsrifâtlara zorlamaz. Olduğu hâle razı olur, kanaat eder. Sana âhiretinde yardımcı olacak bir hanım, bir baş vezirdir. Âhiretine yardımcı olmayan da baş belasıdır, Allah muhafaza.

تُبَعْتُ الْمَلَائِكَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَىٰ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ
يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَأَلَّوْا فَأَلَّوْا فَإِذَا صَعِدَ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ
طُوِيَتِ الصُّحُفُ

*Tüb'asü'l-melâiketü el-cümüatü ilâ eb-vâbi'l-mescidi yektübûne el-evvele fe'l-evvele fe izâ saida'l-imâmü ale'l-minberi tuviyeti's-suhufü.*¹²

---

¹² Ahmed b. Hanbel, V, 260, r. 22242.

الْمُتَعَجِّلُ إِلَى الْجُمُعَةِ كَالَّذِي يُهْدِي جَزُورًا
ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ كَالْمُهْدِي بِقَرَّةٍ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ
كَالْمُهْدِي شَاةً فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ طُوِيَتْ
الصُّحُفُ وَجَلَسُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ

*el-Müteaccelü ile'l-cümüati kellezî yühdî
cezûran, sümme ellezî yelîhi ke'l-mühdî be-
karaten, sümme ellezî yelîhi ke'l-mühdî
şâten, fe izâ celese'l-imâmü ale'l-minberi tu-
vıyeti es-suhufü ve celesû yestemiûne'z-
zikra.*¹³

*Tüb'asü'l-melâiketü el-cümüatü ilâ eb-
vâbi'l-mescidi.* “Cuma günleri vazifeli melek-
ler, mescitlerin kapısı üzerine giderler, ba's
olurlar.”

Nasıl ki insanlar vazifelerine dağılıyor,
melekler de tam vaktinde mescit kapılarında
bekçilik vazifesiyle dikilirler.

Yektübûne el-evvele fe'l-evvele. “Evel
camiye geleni yazarlar.”

---

¹³ Buhârî, "Cum'a", 31, r. 929; Müslim, "Salâtü'l-müsâfir
în", r. 24;]

“Bugün filan camiye en erken filan geldi...”

Fe izâ saida'l-imâmü ale'l-minberi. “İmam minbere çıkıncaya kadar melekler tarafından kimin ne zaman geldiği yazılır.” *Tu-viyeti's-suhufü.* “İmam minberin üzerine çıktımı defterlerini kaparlar!” *el-Müteaccelü ile'l-cümüati kellezî yühdî cezûran, sümme ellezî yelîhi ke'l-mühdî bekaraten, sümme ellezî yelîhi ke'l-mühdî şâten.* “Birinci gelene deve kesmiş insan sevabı verilir, ikinci gelene sığır kesmiş sevabı, üçüncü gelene koyun kesmiş sevabı, dördüncü gelene tavuk kesmiş sevabı verilir!”

Böyle düşe düşe on paraya düşer. Bu yüzden eski zamanın müslümanları, camiye evvel girenin deftere geçilmesi fırsatını kaçırmamak için Cuma günleri sabah namazını kıldıktan sonra camiden çıkmazlarmış.

Önceden Cuma günü sadece cami içinde ezan okunurdu. Çünkü cemaat camiye toplanmış olurdu. Dışarıdaki insanlara; “Camiye gelin.” demeye ihtiyaç kalmıyordu. Hatip hutbesini okur, namazını kılardı. Hz. Osman zamanında dış ezanın okunması ihtiyaç oldu. Halkın

gevşemeye başladığı, cami dolsa da dışarıda da çok insan olduğu görüldü. Artık Cumanın kılınmasının yakın olduğunu duyurmak için ikinci ezan okunuyor. Birinci ezan iç ezanıdır. İkinci ezan ihbar eden ezandır, onu duyan gelir.

Onun için Cuma günleri mümkün mertebe [camiye erken gitmemiz gerekir]. Diyeceksiniz ki; “Bugün bizim ne işimizi yapmaya kâfidir, ne vazifelerimize kâfidir. Bu iş bugün çok müşkül!..”

Memur dairesinde bulunacak, işçi vazifesinde bulunacak, tacir dükkânında bulunacak, herkes vazifesinde olacak. Bugün erken vaktte camiye gidecek, oturup bu sevabı kazanacak mü'mini bulmak çok zor. Allah kusurumuzu affetsin. Ancak bu ashâb-ı kirâm ve tabiin devri insanlarının harcıydı ki onların dünyaya meyilleri, muhabbetleri yoktu. Onlar ancak Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmak için sevaplara canla başla koşarlardı.

تَجَافُوا عَنْ زَلَّتِ السَّخِيَّةُ فَإِنَّهُ إِذَا عَثَرَ أَخَذَ الرَّحْمَنُ

بِيَدِهِ

*Tecâfû an-zelleti's-sehiyyi fe-innehû izâ asûra ehaze'r-rahmânü bi-yedihî.*¹⁴

Bu hadislere bazıları “zayıftır” dese de bunlar birbirlerini tekid etmek suretiyle takviye olmalılar.

“Zenginlerin hatalarına göz yumun, hatalarından dolayı zenginleri muaheze etmeyin!”

Zenginleri değil cömertleri, cömertlik zenginlikle olur. Kusura bakmayın fakir adam da nereden olsun?

Bazen fakir bu sahaveti yapabilir. Sahavet mutlaka zenginliğe bağlı değildir.

“Cömerdin hatasından dolayı onu muaheze etmeyin!”

Niçin?

Fe-innehû izâ asûra ehaze'r-rahmânü bi-yedihî. “Çünkü o her ne zaman bir kabahat, bir kusur işlese Allah onun elinden tutar!”

Ona hatayı işletmez ve arkasından da tevbe nasip eder, hatayı defterine geçirtmez. Ayağı kaydığı zaman Allah onu eliyle yakalar,

---

¹⁴ İbn Asâkir, Târîhu Dimeşk, LX, 119, r. -1; Suyûtî, Leâli'l-Masnû'a, II, 81, r. -1; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, VI, 392, r. 16213

ona o kabahati işletmez. Bu Ebû Hureyre'nin rivayetidir.

تَجَاوَزُوا عَنْ ذَنْبِ السَّخِيِّ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَخَذَ بِيَدِهِ
كَلَّمَآ عَثْرُ

*Tecâvezû an-zenbi's-sehiyyi fe-innellâhe Teâlâ âhizün bi-yedihî küllemâ usera.*¹⁵

İbn Abbas'ın rivayeti.

Tecâvezû an-zenbi's-sehiyyi. “Sahiyyenin, cömerdin hatasına müsamaha ediniz.”

Onu muaheze edip dedikodu yapmaya kalkmayınız.

Ve zellete'l-âlim. “Alimin de hatası oluyor, onunla da meşgul olmayınız!” *Ve sad-daku's-sultân.* “Sultanın da kahr u gazabından muaheze etmeye kalkmayın!”

Ama “sultan-ı âdil” diyor.

Fe-innellâhe Teâlâ âhizün bi-yedihî küllemâ usera. “Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri her ne zaman ayakları kayarsa bunların elinden tutucudur!”

---

¹⁵ Beyhakî, Şuabu'l-îmân, XIII, 303, r. 10369.

Bir hata, bir kusur işlerlerse Cenâb-ı Hak bunların elinden tutar, onları himaye eder, o günahı işletmez. Yahut işledilerse de derhal tevbe nasip eder. Nedametler, pişmanlıklar gösterir ve bir daha o günahı işletmez.

إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا تَوَسَّوْا بِهِ صُدُّوهُمْ
مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ بِهِ وَمَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ

*Innellâhe tecâveze li-ümmetî ammâ tü-vesvisü bihî sudûruhüm mâ lem ta'mel ev tetekellem bihî ve me's-tükrihû aleyhi.*¹⁶

Innellâhe tecâveze li-ümmetî ammâ tü-vesvisü bihî sudûruhüm. “İnsanların içerisinde bazı kuruntular, vesveseler gelir.”

İnsanın içerisinde günahı mucip şeyler olur, hadiseler çıkar. Hatta söylemesi caiz olmayan bazı “Böyle de, böyle yap, böyle et...” diye içeriden bazı çirkin kuruntular, vesveseler hâsıl olur.

Mâ lem ta'mel ev tetekellem bihî ve me's-tükrihû aleyhi “İnsan, o içinden gelen kuruntulara uymadıkça ve yahut o kuruntuları

---

¹⁶ Ebû Dâvud, "Talâk", 16, r. 2209.

söylemedikçe bunlardan dolayı katiyen mesul olmaz!”

Mesela içeriden Allah hakkında, Peygamber hakkında, Kitab hakkında çirkin çirkin bir şeyler söylüyor, inkârlar geliyor. İşte bunlara uymadıkça ve bunları diliyle söylemedikçe insan mesul olmaz. Bu gibi şeyler insanın içinde kalmalıdır ve kişi bunlarla meşgul olmamalıdır.

Bu imanın kuvvetinden ileri gelir. Kuvvetli yağmurlar yağdığı vakit bu yağmur birçok pisliği de toplar, su o pisliklerle beraber akar. Bu su artık suya benzemez. Siyah, pis, içinde birçok çöplüğü olan bir hâlde akıp gider. Ama gittiği yerde de durulur, durulduğu vakitte de tertemiz olur. Bu hayatta olan insanlar bu gibi kuruntulardan salim olamazlar.

Fakat bu insanın kendi çürüklüğünden zannetmesin, imanın kuvvetinden ileri gelir. Çünkü bunlar şeytanın vesveseleridir, şeytan ise zengin evine girer. Hırsız nasıl zengin evini ararsa şeytan da imanı kuvvetli insanları arar, onları günaha sokmaya çalışır. İnsan onlara kulak asmazsa bir şey lazım gelmez.

تَجِبُ الصَّلَاةُ عَلَى الْغُلَامِ إِذَا عَقَلَ وَالصَّوْمُ إِذَا أَطْلَقَ
وَالْحُدُودُ وَالشَّهَادَةُ إِذَا احْتَلَمَ

*Tecibü es-salâtü ale'l-ğulâmi izâ agale ve's-savmü izâ etlaka ve'l-hudûdü ve'i-şehâdetü izâ ihteleme.*¹⁷

Tecibü es-salâtü ale'l-ğulâmi. “Çocuğun akli başına geldiği zaman namaz vacip olur.”

Çocuk büyüdüğü zaman beyazı karayı fark ediyor, tatlıyı acıyı, iyiyi kötüyü fark ediyor. Bu fark etme, temyiz devrine gelince çocuğu namaza alıştırmak lazımdır.

Ve's-savmü izâ etlaka. “Çocuğun üç gün oruç tutmaya gücü yetebiliyorsa oruç da vacip olur.” *Ve'l-hudûdü ve'i-şehâdetü izâ ihteleme.* “Çocuğa kabahatinden dolayı had vurulması için, kendisinin şahitliğinin kabul edilmesi için buluğa erişmiş olması gerekir.”

---

¹⁷ Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XVI, 440, r. 45326; İbn Adî, el-Kâmil, II, 341, r. -1; [Mevhibî'nin İlm'i Şamile' de tespit edilememiş ve hadis bulunamamıştır.]

İhtilam olması, erkeklik kendisine zahir olur. Ondan sonra kendisine ceza verilecekse verilir.

تُجْعَلُ النَّوَائِحُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَفَّيْنِ صَفٌّ عَنْ يَمِينِهِمْ
وَصَفٌّ عَنْ يَسَارِهِمْ فَيُنْحَنَ عَلَى أَهْلِ النَّارِ
كَمَا تَنْبَحُ الْكَلَابُ

e. Ölüm ve Kabir Hayatı: İlahi Takdir

*Tüc'alü'n-nevâihu yevme'l-kıyâmeti saf-fayni saffün an-yemînihim ve saffün an-yesârihim fe-yenühne alâ ehl-i'n-nâri kemâ tenbehu'l-keîbü.*¹⁸

“Ölüleri için ifrat derecede ağlayan, onların geçmişteki hâllerini mübalağa ile zikredip duran ve boyuna ağlayan, hatta bu da yetmeyip mezarlıklarda hususi olarak ağlayıcılar tutanlar ceza olarak kıyamet gününde saf saf olacaklar ve bunlar cehennemde köpeklerin ürüdükleri gibi ürüyecekler!”

---

¹⁸ Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XV, 608, r. 42416; Nebhânî, Fethu'l-kebîr, II, 23, r. 5296; [İbn Asakir'in Tarihi 'nde bulunamamıştır.]

Allah muhafaza.

Ölüm takdir-i ilâhîdir. Ama kazayla olur ama yatakta eceliyle olabilir, nasıl olursa olsun hepsi takdir-i ilâhînin içindedir. Buna razı olmak müslümanın vazifesidir.

Buna razı olan bir müslüman niçin böyle feryâd u figân ederek ağlasın?

Ağlamamak insanın elinden gelmez ama ağlarken de ses seda çıkarmaz, bağıırıp çığır-maz.

تُجَهِّزُوا الْقُبُورَ كُمْ فَإِنَّ الْقَبْرَ لَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعَ
مَرَّاتٍ يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ الضَّعِيفِ تَرَحَّمْ فِي حَيَاتِكَ
عَلَى نَفْسِكَ قَبْلَ أَنْ تَلْقَانِي أترحمُ عَلَيْكَ وَ تَلْقَى
مَتَى السُّرُورِ

*Tücehhizü'l-kubûraküm fe inne'l-kabre lehû fî külli yevmin seb'a merratin yekûlü yebne âdeme'z-daîfi terham fi hayâtike alâ nefsike kable en tilgâni eterhamü aleyke ve telkâ metâ es-sürûri.*¹⁹

---

¹⁹ Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XV, 552, r. 42144; [Deylemî'de bulunamamıştır.]

Tücehhizü'l-kubûraküm. “Siz mezarınız, âhiret hayatınız için hazırlanınız!”

Muhakkak oraya girmedik kimse kalmayacak, herkes o kabre girecektir. O kabir de âhiretin ilk kapısıdır.

Fe inne'l-kabre lehû fî külli yevmin seb'a merratin. “Her kabir, sahibi için, her gün yedi defa seslenir!”

Ne der?

Yebne âdeme'z-daîfi. “Ey Âdemoğlu!”
Terham fi hayâtike alâ nefsike kable en tilgâni. “Hayatında zayıfken hiçbir şeye kâdir değilsin!”

Azrail geldi mi insan ne kadar kuvvetli olursa olsun teslim olmaktan başka çaresi olmuyor. Binâenaleyh sen zayıf bir insansın!

Eterhamü aleyke ve telkâ metâ es-sürûri.
“Sen bana mülaki olmadan, bana gelmeden, ecelin gelmeden, ölmeden evvel bugünün için hazırlan!”

“Yapacağın hayırları, ibadetleri, taatleri vaktinde yap ki bana geldiğin vakit sana acıyıyım, merhamet edeyim ve sen benden sürur göresin...”

Çünkü kabir, ehl-i cennet için çok geniş-
leyecektir. Hatta bunu yetmiş metre diyerek,
yetmiş kulaç diyerek de tasvir ederler. Buna
bizim aklımız ermez, buna iman şarttır!

Bu nasıl genişler, nasıl daralır?

İnsan dünyanın ne kadar geniş olduğunu
bilir mi?

Dünya çok geniştir. Fakat öyle bir zaman
geliyor ki koca dünya insana dar geliyor. Bazı
insanlar da ufacık kulübe içerisindedir fakat o
ufacık kulübesi kendisine çok geniş gelir. Bu
herkes için malumdur, bu gönül işidir.
Binâenaleyh kabre gönül saadeti ve selame-
tiyle girenler için kabir geniştir. Orada çok
başka mâneviyatlar vardır.

Kabre muhakkak bir pencere açılır. Bu
pencereden kişinin cennetteki yeri gösterilir.
Yine o kabirden bir pencere açılır, kişinin ce-
hennemdeki yeri gösterilir.

Cennetteki yerini gören ile cehennemdeki
yerini gören insana kabir bir olur mu?

Elbette ki cennetteki yerini gören insana
kabir hiçtir. Orası ona adeta bir cennet bahçe-
sidir. Çünkü o cennetteki yerini görünce kabri
unutur. Nasıl ki ehl-i cennet Cenâb-ı Hakk'ın

bütün nimetleriyle mest iken kendisini gösterdiği vakit bütün nimetleri herkes unutuveriyor. Kabre gelen insana da cennetteki yeri gösterilince kabir filan aklına bile gelmez. Maazallah bir de cehennemdeki yerini gördü mü artık o kabir ona cehennem çukurundan başka bir şey değildir!

Bu ayrıca *Buharî, Müslim* hadislerinde tekid olunan bir haberdir ki bazı münafıklar;

“Biz ölünün üzerine mısır koyduk, darı koyduk da ne kalkanını gördük, ne de kımıldanmasını gördük!” diye itiraz ederler ama bunlar iman alameti değildir, İslâm alameti değildir. İman ve İslâmiyet’imizde Peygamberimiz’in söylediklerine inanç şarttır. Onun söylediği söz haktır. O ne söylediye olacaktır. Kabir genişleyecek, daralacak ve cennetteki yeri de gösterilecektir...

Bugün televizyondan Amerika’daki hadiseyi seyrediyorsun.

Pekâlâ, bu insanın yaptığı bir kudret de Allahu Teâlâ’nın kudretini neden inkâr ediyorsun, sana mezarındayken cenneti göstermesinin ne zorluğu var?

Diyeceksiniz ki; “Ama onun diređi [anteni] var!..”

Onun da mânevî nur direkleri var. Burada yaptığın ibadet ve taatlerin nurları mezarının üzerinde sana siper olacak ve böylece senin âhiret âlemiyle olan ünsiyetini temin edecek.

Onun için Allahu Teâlâ cümlemizi affet-sin. Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar eyle-sin.

Kardeşler!

f. Camilerin Öğretici Rolü: İlim Ve İbadetin Buluşma Noktası

Bu ibadetler çok iyi şeylerdir, bunları yapmayan kardeşlere acımak ve onlara elimizden geldiği kadar yardımcı olmak gerekir. Bunları kendi hallerine bırakmak da doğru olmaz.

Pakistanlı bir arkadaş burada bize bir nasihat etti. Dedi ki;

“Biz altı vazifeyle mükellef ve muvazza-fız. Birincisi, memleketimizde camide en aşağı 20-30 dakika Kur’an okumakla mükellefiz. Okumayı aşikâr yaparız, birimiz dinler; ‘Sen eksik okudun, sen doğru okudun, sen şurasını yanlış okudun...’ diyerek tahkikat yapar. Bu okuma bittikten sonra herkes evine gider, bu

öğrendiklerini evine öğretir. Bu bütün Pakistanlılar'ın vazifesidir.”

Bildiği hâlde camiye geliyor, yarım saat vakit ayırıyor.

“Pakistanlılar'ın diğer bir vazifesi de haftada bir gün komşuları ziyaret etmeleridir. Komşulardan camiye gelmeyenlere de gider; ‘Aziz kardeş, sizi bugün camide göremedim, aramızda bulunamadın, ibadet şöyle sevaptır, namaz böyle iyidir, yapmayanları şöyle cezaya çarparlar...’ gibi elinden geldiği kadar bir şeyler söylerler. Ayda üç gün de civar camilerini ve komşularını ziyaret ederler. Onlarla hasbihâl ederler, onlarla birleşirler, onlarla ülfeti ünsiyet ederler. Senede kırk gün de memleket içerisinde dolaşırlar, oradaki mü'min-muvahhidleri uyandırmaya çalışırlar...”

Bizim de senede bir ay iznimiz var; “Acaba hangi memlekette, hangi denizin kıyısında zevki sefâ edebiliriz?” diye düşünerek oralara kaçarız.

Üç beş kişi grup olarak memleketimizin etrafındaki köylere gitsek onlara misafir olsak onlarla hemhâl olsak dertleşsek onların bildiklerini onlara bildirmeye çalışsak ne güzel

olur. Ziraatla, ticaretle, sanatla ilgili ve alakalı kimseler olsa... Mesela doktor olsa hastalarına bakar, onlara doktorluk hakkında güzel mâlumatlar verir: “Mikroplardan korunun kardeşler! Mikroplar şunlar vasıtasıyla içimize girer, bizi hasta yapar, neslimiz bozulur...” Mühendis olursa o da kendisi hakkında mâlumatlar verir. Diğer bilginler de kardeşlerine mâlumat verirler. O cahil olan köylü kardeşler de; “Bir dahaki sene gelse de şu arkadaşlarla sohbet etsek.” diye gözler dururlar.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zaman-ı saadetlerinde medrese var mıydı, üniversite var mıydı, mektep var mıydı?..

Bunların hiçbiri yoktu. Bütün ilimleri camide Resûl-i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* söylüyor, onlar da dinliyor, dinledikten sonra kabilelerine gidiyorlar, “Böyle duyduk.” diye onlara söylüyorlar. Onlar da onları belliyor, başkalarına söylüyorlardı, bu suretle ilim dünyaya yayılmış oluyordu. Bunun kökü camidir. Caminin mümkün mertebe bir kütüphanesi olur, caminin kütüphanesine de herkes bir kitap alır, okur mütalaa eder, anlamadığı bir şey

olursa biri diğferinden istifade ederek mâlumatlar edinilir. Bu suretle de köylü kardeşlerle ünsiyet ve sevgi hâsıl olur.

Vazifelerimizden birisi de müslümanlara imanı öğretmek!

Lâ ilâhe illallah Muhammeden Resûlullah! Birinci vazifemiz budur, telkin! İkincisi *Lâ ilâhe illallah*'ın mânası genişdir, o mânaları öğretmeye çalışırız. Üçüncüsü, ilim tahsilinden bahsederiz, ilim tahsilinin içerisinde zikrullah ve ibadet dâhildir. Dördüncüsü Müslümanlığın birbirine ikramının lüzumundan bahsederiz.

Şu gördüğünüz ufacık bir eser!

Müslümanlar bunu temin etmeselerdi bu kendi kendine olur muydu?

Olmazdı. Camilerimiz öyle, mekteplerimiz, medreselerimiz öyle! Bu ufacık eserler, müslümanların ufacık teberruları ile nasıl elde ediliyorsa bütün kuvvet ve kudretler de müslümanların ikramları sayesinde olmuştur. Akıllarında havsalarının dışarısında varlıklar meydana getirir. Akıllarında havsalarının dışarısında fevkaladelikler hâsıl olur. Müslüman-

ların birbirine ikramın gerekliliğini anlayabilmesi lazımdır. Bunu anlarsa israfa para harcamaz, zevk ü sefasına para harcamaz. Bu para İslâmiyet'in neresine lazımdır, hangi işine lazımdır, nerede daha mühimdir; onu arar ve parasını oraya harcar.

Bir mısır tanesi... Herkes bir tane mısır getirirse bir sürü mısır yapar. Kadınlarımızın giydiği incecik bir çorap var, ipi ince ince ipliklerden ibaret, çocuk çekse koparır. Fakat hepsi bir araya geldikten sonra pehlivan gelse onu koparamaz!

Niçin?

Çünkü o çürükler bir araya gelmiş, bir kuvvet sahibi olmuş. Biz de zayıfız filan ama bir araya gelirsek hepimiz koca bir kuvvet sahibi oluruz. Bu yüzden etrafımızın kusurlarıyla muahaze edip ayrılıklar çıkaracağımıza, birbirimizin elinden tutarak kabahatleri görmezden gelmeliyiz. Başkasının kabahatleri çoktur ama kendimizinki daha çoktur. Kendimizinkini bırakıyoruz başkasının kabahatiyle uğraşıyoruz. Bu cahilane bir harekettir.

Allah hepimizi affetsin, *tevfikât-ı samedâniyyesine* mazhar etsin. Cenâb-ı Hak

cümlemizi affetsin, tevfikât-ı samadâniyye-
sine mazhar olup cennet-i âliyâtında cemâli
bâ-kemâlini müşahede eden sevgili bahtiyarlar-
rın arasına bu günahkâr kullarını da kabul bu-
yursun inşaallah.

Li'l-lâhi'l-Fâtihâ!

Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l-ale'l-vehhâb.

*Elhamdülillâhi hakkâ hamdihî ve's-salâtü
ve's-selâmu alâ hayrî halkihî Muhammedin ve
âlihî ve sahibihî ecmaîn.*

*Allahümme Rabbenâ yâ Rabbenâ te-
kabbe'l-minnâ inneke ente's-semi'u'l-alîm ve
tüb aleynâ yâ Mevlânâ inneke ente't-
tevvâbü'r-rahîm vehdinâ ve veffiknâ ile'l-
hakki ve ile'n-necâti ve ilâ tarik-i müstakîm
bi-beraketi hatemâti'l-Kur'âni'l-azîm ve bi-
hürmeti men erseltehû rahmeten li'l-âlemîn.*

*Vâfu annâ yâ Kerîm vâfu annâ yâ Rahîm
vağfirlenâ zünûbenâ bi-fadlike ve cûdike ve
keramike yâ ekrame'l-ekramîn ve yâ er-
hame'r-râhimîn.*

*Allahümme zeyyinnâ bi-zîneti'l-
Kur'âni'l-azîm ve ekrimnâ bi-kerâmeti'l-
Kur'âni'l-azîm ve edhilne'l-cennete bi-şefa-
ati'l-Kur'âni'l-azîm.*

Allahümme’c-al Kur’âne fi’d-dünyâ karînâ ve fi’l-kabri mûnisâ ve fi’l-kıyâmeti şefîâ ve ale’s-sırâtı nûrâ ve ile’l-cenneti refîkâ ve ilel-hayrâti küllihâ delîlen ve imâmâ.

Allahümme'rhamnî bi'l-Kur’ân vec'alhü li-imâmen ve nûran ve hüden yâ rahmeten li'l-âlemîn...

Yâ Rabbi!

Bu okuduğumuz hatimlerden hâsıl olan ecr ü me’sûbatı Sevgili Peygamberimiz *sallallahu Teâlâ aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretlerinin; ve bilcümle Peygamberân-ı İzâm hazerâtının; evlâd, ezvâc, eshâbının; bu ana kadar geçmiş olan bilcümle mü’min ve mü’minât ve meşâyih-ı izâm hazerâtının ruhlarıyla beraber memleketimizin medâr-ı iftihârı Hâlid b. Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin ruhu ile bilumum eshâb-ı güzîn *rıdvanullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn* hazretlerinin ruhlarına; selâtîn-i mâziyyenin ruhları ile birlikte İskender Paşa’nın ruhu ile bilumum ashâb-ı hayrâtın da ruhlarına; bhusus hazırûn ve cemaat kardeşlerimizin de geçmişlerinin ruhlarıyla beraber camimizin etrafında yatan mü’minlerin de

ruhlarına ayrıca hediye eyledik, Mevla vasıl eyleye!

Cümlesinin ruhlarını mesrur, kabirlerini pürnûr, makamlarını âlî, derecelerini yüksek eyleyip seyyiatlarını da hasenata tebdil eyleye! Bizleri dahi onlar gibi bu dâr-ı dünyadan âhirete göç vakti gelince cümlemize az ağrı, âsân ölüm, kâmil bir iman ile; Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve Resûlühû kelime-i tayyibe-i münciyesini de cân-ı yürekten söyleye söyleye çene kapayıp göz yummayı Mevla cümle Ümmet-i Muhammed'e ve bizlere de nasip ve müyesser eyleye!

Allahümme'c-alnâ mine't-tevvâbîn ve'c-alnâ mine'l-mutatahhirîn ve'c-alnâ min ibâdike's-sâlihîn ve'c-alnâ minellezîne lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn

Allahümme'h-dinâ min indik ve efız aleynâ min fadlik ve esbiğ aleynâ ve enzil aleynâ min berekâtik.

*Allahümme innâ nes'elüke tamâmen
ni'me ve devâme'l-âfiye ve hüsne'l-hâtime
bi-hürmeti'l-Fâtiha!*

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

